

รายงานผลการจัดการเสวนา เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย 4 ภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ภายใต้หัวข้อ“ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน”

จัดทำโดย
กองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมราชทัณฑ์

คำนำ

ระบบราชทัณฑ์ไทยเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทหลักในการบริหารโทษ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการเตรียมความพร้อมให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบราชทัณฑ์ไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งในด้านความแออัดของเรือนจำ การบริหารจัดการผู้ต้องขัง การพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง และการส่งคืนผู้พ้นโทษสู่สังคม ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสากลและหลักสิทธิมนุษยชน

ด้วยตระหนักในสำคัญของการปฏิรูปดังกล่าว กรมราชทัณฑ์จึงได้มอบหมายให้กองวิชาการและพัฒนา นวัตกรรมราชทัณฑ์ จัดทำโครงการประชุมเชิงวิชาการ "เสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย ๔ ภาค" ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ขึ้น เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อเสนอแนะ และประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การจัดเสวนาวิชาการครั้งนี้จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน” มีการดำเนินการทั้งหมด ๔ ครั้ง ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคกลางในกรุงเทพมหานคร ภาคอีสานในจังหวัดขอนแก่น ภาคเหนือในจังหวัดเชียงใหม่ และภาคใต้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีผู้เข้าร่วมจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งสิ้น ๓๔๐ คน

การเสวนาได้เปิดประเด็นสำคัญในทุกมิติของงานราชทัณฑ์ ตั้งแต่การมองทิศทางการพัฒนาระบบราชทัณฑ์ไทย การควบคุมดูแล การบริหารโทษ มาตรการอื่นในการบริหารโทษ การสร้างความมั่นคงปลอดภัย พระราชบัญญัติซ่อม ทรमानฯ การพัฒนาพฤตินิสัย สิทธิมนุษยชนผู้ต้องขัง การจัดการศึกษา การสร้างงานสร้างอาชีพ และการส่งต่อสู่สังคมภายหลังพ้นโทษ รายงานฉบับนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปฏิรูปที่ได้จากการเสวนาทั้ง ๔ ภาค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสากล คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมการคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

กรมราชทัณฑ์ขอขอบคุณผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และทุกภาคส่วนที่ให้การสนับสนุนจนทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลและข้อเสนอแนะในรายงานนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ไทยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรมต่อไป

กองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมราชทัณฑ์

การประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย ๔ ภาค (ภาคกลาง)

ในวันพุธที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ณ โรงแรมแกรนด์ริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี

พันตำรวจเอกทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ ๔ ภาค (ภาคกลาง) ครั้งที่ ๑ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๘ และร่วมแสดงปาฐกถาพิเศษ “ทิศทางการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทยในศตวรรษที่ ๒๑” ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน” โดยนายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กล่าวรายงาน และรองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง อัยการพิเศษ ฝ่ายประจำสำนักงานอัยการสูงสุด อาจารย์ถวิล พ็องรักษา นักวิชาการอาชีวศึกษา เข้าร่วมเสวนา และดร.ชัตติยา รัตนติลล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำเนินการเสวนา พร้อมด้วยรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการประชุมฯ ณ โรงแรมแกรนด์ริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี

อธิบดีกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีประวัติยาวนานกว่า ๑๑๐ ปี กำลังเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้กล่าวถึงปัญหาสำคัญหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งเป็นความท้าทายที่กรมราชทัณฑ์กำลังเผชิญอยู่

ความท้าทายหลักที่กรมราชทัณฑ์กำลังเผชิญ

๑. ปัญหาความแออัดของผู้ต้องขัง (Overcrowding)

๑.๑ อธิบดีฯ ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหา **เรือนจำแออัด** อย่างรุนแรงจนติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลก ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ ปัญหานี้ไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดของกรมราชทัณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจาก **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ** ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ และศาล ซึ่งทำให้กรมราชทัณฑ์ที่เป็นหน่วยงานปลายทางต้องรับภาระผู้ต้องขังจำนวนมหาศาล

๑.๓ การที่มีผู้ต้องขังล้นเรือนจำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเอง ทั้งเรื่องสุขอนามัยความเป็นอยู่และการเข้าถึงการฟื้นฟูพฤติกรรมเสียอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ภาระงานของเจ้าหน้าที่และอัตราส่วนที่ไม่สมดุล

๒.๑ เมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล **อัตราส่วนของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่** ในประเทศไทยสูงเกินไป ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับภาระหนักเกินไปและไม่สามารถดูแลผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง

๒.๒ ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การฟื้นฟูผู้ต้องขัง และอาจนำไปสู่ปัญหาการทุจริตหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

๓. ความหลากหลายของผู้ต้องขัง

๓.๑ ผู้ต้องขังที่อยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์มีความหลากหลายสูงมาก ทั้งในแง่ของ **ประเภทคดี** ตั้งแต่คดีเล็กน้อยที่ควรได้รับการจัดการด้วยมาตรการอื่น ๆ ไปจนถึงคดีร้ายแรงและคดีที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งทั้งหมดต้องอยู่รวมกันในเรือนจำ

๓.๒ นอกจากนักโทษเด็ดขาดแล้ว กรมราชทัณฑ์ยังต้องดูแลผู้ที่ **อยู่ระหว่างการดำเนินคดี** และผู้ที่ **ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ** ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

๔. ปัญหาการกระทำผิดซ้ำและการขาดการยอมรับจากสังคม

๔.๑ หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญที่สุดคือการลดอัตราการ **กระทำผิดซ้ำ** (Recidivism) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการฟื้นฟูพฤตินิสัย

๔.๒ กรมราชทัณฑ์มีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ แต่ก็ยอมรับว่าการสร้างหลักประกันที่ไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกนั้นยังคงเป็นความท้าทาย

๔.๓ สิ่งที่มาคือประเด็นเรื่อง **สิทธิมนุษยชน** และการสร้าง**ความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคม** ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้เน้นย้ำว่า กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานปลายน้ำที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังตามคำพิพากษา ซึ่งรวมถึงผู้ที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี ผู้ที่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ และผู้ที่กระทำผิดซ้ำ โดยมองว่าปัญหาเหล่านี้ยังเป็นความท้าทายที่ต้องมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง การจัดเสวนาทางวิชาการครั้งนี้ จึงเป็นครั้งแรกและจะมีการจัดในภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีในการ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ มุมมอง และข้อเสนอแนะ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวทางในการปฏิรูปราชทัณฑ์ของไทยให้มีความทันสมัย โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อนำไปสู่การเป็น "ระบบอารยธรรม" ที่ทันสมัยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมได้ในที่สุด

ผู้ดำเนินรายการ (ดร.ชัตติยา รัตนดิลก) นำเข้าสู่การเสวนาในหัวข้อปฏิรูปงานราชทัณฑ์ โดยกล่าวว่าหลายท่านคงได้ยินคำว่าปฏิรูปกันมากมาย ทั้งการปฏิรูปตำรวจหรือปฏิรูปการเมืองบ้าง แต่ยังไม่รู้ว่าระยะเวลาที่จะปฏิรูปจะสำเร็จเมื่อใด แต่คำว่าปฏิรูปไม่ได้มีความหมายว่าจะเกิดขึ้นได้เพียงครั้งเดียว หลายองค์กรในระดับนานาชาติเห็นว่าการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมต้องมีการดำเนินการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งการที่กรมราชทัณฑ์สนใจถึงการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ จึงถือเป็นนิมิตหมายที่ดีที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม โดยไม่คำนึงว่าจะปฏิรูปกันมาแล้วกี่ครั้ง แต่เห็นว่าจะมีระบบที่ดีไปกว่านี้ได้อีก จึงเป็นที่มาที่ไปของการเสวนาในวันนี้ โดยงานเสวนาวันนี้จะแบ่งออกเป็นสองรอบ **รอบแรก** ผู้เสวนาทุกท่านจะมาพูดถึงประเด็นความท้าทายของระบบราชทัณฑ์ของประเทศไทย ในมุมมองของแต่ละท่าน **รอบที่สอง** การเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยการเสวนาได้ดำเนินการทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งเริ่มจากภาคกลางในครั้งนี้เป็นที่แรก เพื่อให้รู้ว่าแนวทางงานทัณฑ์ไทยควรเป็นอย่างไร โดยท่านแรกขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล โดยขอเรียนถามประเด็นใดในงานราชทัณฑ์ที่ยังเป็นเรื่องที่ท้าทายอยู่ และเมื่อเทียบกับต่างประเทศมีอะไรเป็น Best Practice ที่น่าสนใจในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

สรุปสาระสำคัญการเสวนา การปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย

การเสวนาได้หยิบยกประเด็นสำคัญหลายประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิรูปราชทัณฑ์ในประเทศไทย โดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงมุมมองและมาตรการในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมและผู้กระทำผิดประเด็นหลักที่ถูกนำเสนอมีดังนี้:

๑. การให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันก่อนเกิดเหตุ

ปัจจุบันมุมมองของสังคมส่วนใหญ่ยังคงเน้นไปที่การลงโทษผู้กระทำผิดด้วยการคุมขังในเรือนจำ แต่กลับมองข้ามความสำคัญของมาตรการป้องกันและเฝ้าระวัง โดยชี้ให้เห็นว่ากระทรวงยุติธรรมควรเป็นแกนนำในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสร้างหลักสูตรหรือแนวทางการให้ความรู้แก่นักเรียนให้สามารถป้องกันตนเองจากอาชญากรรมต่าง ๆ ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งนักเรียนตกเป็นเหยื่อของการถูกล่อลวงทางออนไลน์ การให้ความรู้เรื่องนี้ในหลักสูตรการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ก่อนที่จะไปเน้นกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดในภายหลัง

๒. ความท้าทายจากปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและอัตราการทำผิดซ้ำ

การเสวนาได้ระบุว่าประเทศไทยติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของประเทศที่มีปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยข้อมูลชี้ว่า ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ๓ คน จะมี ๑ คนที่กลับมากระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก และผู้ต้องขังในเรือนจำกว่า ๘๐% เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่คงอยู่มาอย่างยาวนาน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงความท้าทายของกรมราชทัณฑ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระทรวงยุติธรรมที่ต้องหาวิธีลดจำนวนผู้ต้องขังเข้าใหม่ และลดการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ

๓. การลดการตีตราและการให้โอกาสผู้พ้นโทษ

ตามหลักทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) ในทางอาชญาวิทยา ผู้ที่เคยผ่านการต้องโทษจำคุกจะมีโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมและได้รับการจ้างงานที่ยากลำบาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ การเสวนาได้เสนอแนวคิดให้มีการพิจารณา การจ้างงานผู้พ้นโทษในหน่วยงานของกรมราชทัณฑ์เอง เพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างการยอมรับจากสังคม ซึ่งความท้าทายคือการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของสังคมโดยรวมให้ลดการตีตราผู้พ้นโทษและให้โอกาสพวกเขาในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

๔. การนำแนวคิดยุติธรรมสมานฉันท์มาใช้

การเสวนาได้ชี้ว่า ยุติธรรมสมานฉันท์ หรือ ยุติธรรมชุมชน สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดข้อพิพาทและลดจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและเรือนจำได้ ยกตัวอย่างปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) ซึ่งมีการศึกษาพบว่ามีสถิติสูงมากในประเทศไทยและมักเป็นปัญหาที่ถูกปกปิด การนำระบบไกล่เกลี่ยในชุมชนเข้ามาช่วยจัดการกับปัญหาเหล่านี้ จะช่วยลดเหตุการณ์รุนแรงที่อาจนำไปสู่การกระทำผิดทางอาญาได้ โดยเน้นย้ำว่าคนในครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

๕. การปฏิรูปราชทัณฑ์และสร้างความเชื่อมั่นจากสังคม

แนวโน้มการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ในระดับสากลเน้นเรื่อง สิทธิมนุษยชน และความโปร่งใส ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศไทยต้องปรับปรุง การเสวนาได้ยกกรณีศึกษาที่ทำให้เกิดคำถามในเรื่องความโปร่งใสของกรมราชทัณฑ์ เช่น กรณีของ “ผู้กำกับโจ้” และ “แป้ง นาโหนด” แม้จะมีการชี้แจงจากกรมราชทัณฑ์ แต่สังคมก็ยังคงมีข้อกังขา ความท้าทายคือ การสร้างความเชื่อมั่นจากสังคม ซึ่งต้องใช้เวลาและพิสูจน์ให้เห็นถึงการทำงานที่โปร่งใสและเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง

สรุปโดยรวม

การปฏิรูประบบราชทัณฑ์ในประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมตั้งแต่การเน้นมาตรการเชิงป้องกันก่อนเกิดเหตุ การแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำ การลดการตีตราและการให้โอกาสผู้พ้นโทษ ไปจนถึงการนำแนวคิดยุติธรรมสมานฉันท์มาปรับใช้และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นจากสังคม เพื่อให้การปฏิรูปเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง อัยการพิเศษฝ่ายประจำ สำนักงานอัยการสูงสุด

การเสวนาเรื่องการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรม โดยมีประเด็นหลักอยู่ที่ความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายและปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมซ้ำซ้อนและการล้นเรือนจำ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ ดังนี้

๑. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่บกพร่อง

ปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันไม่ได้เกิดจากการที่ตัวบทกฎหมายอ่อนแอ แต่เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้กระทำผิดซ้ำ ๑๐๐% จะไม่มีการกระทำผิดซ้ำหากพวกเขามั่นใจว่าจะถูกจับกุมอย่างแน่นอน แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่บางส่วนเลือกที่จะปล่อยปละละเลยหรือรับสินบน ทำให้เกิดการหมุนเวียนของอาชญากรรมและยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "โจรในเครื่องแบบ" หรือเจ้าหน้าที่ที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการทุจริต เป็นผู้ที่ทำให้การปราบปรามไม่สามารถสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

๒. การทุจริตของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมคือต้นตอของปัญหา

แนวคิดในการปฏิรูปที่เน้นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เช่น การลดโทษ การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หรือการสร้างเรือนจำใหม่ ไม่สามารถแก้ปัญหารากฐานได้อย่างแท้จริง ต้นตอที่แท้จริงของปัญหาอยู่ที่การทุจริตในหมู่เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และศาล การรับสินบนทำให้ยาเสพติดที่ยึดได้หมุนเวียนกลับสู่สังคม และเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การควบคุมยาเสพติดและการพนันออนไลน์ไม่ประสบผลสำเร็จ

๓. ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง

การปฏิรูปที่ยั่งยืนต้องมุ่งแก้ไขที่โครงสร้าง โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

๓.๑ การเพิ่มกลไกตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการจับกุม การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการทรมาน (หรือการแจ้งการจับกุม) โดยกำหนดให้มีการรับรู้ของหน่วยงานราชการอื่น สามารถเป็นกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจที่เกินกว่าเหตุและป้องกันการรีดไถสินบนได้ นอกจากนี้ การตรวจสอบ ณ ที่เกิดเหตุด้วยเทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด แทนที่จะพึ่งพาเพียงสำนวนคดีเพียงอย่างเดียว จะช่วยป้องกันการบิดเบือนหรือทำลายหลักฐาน

๓.๒ การเพิ่มบทบาทของอัยการในการออกหมายจับ หากมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้บทบาทในการพิจารณาออกหมายจับอยู่กับอัยการ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถพิจารณาจากพยานหลักฐานได้อย่างอิสระและเป็นกลาง จะช่วยลดปัญหาการดองคดี ลดจำนวนผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็น และสอดคล้องกับหลัก "การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์" (Presumption of Innocence) ซึ่งจะช่วยลดภาระงานของกรมราชทัณฑ์ลงได้อย่างมาก

๓.๓ การปฏิรูปการศึกษาด้านกฎหมาย การศึกษาที่มุ่งเน้นเพียงการท่องจำตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ การปฏิรูปควรเน้นการสร้าง "ปราชญ์" ที่เข้าใจในหลักการและปรัชญาของกฎหมาย เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

๔. อุปสรรคทางการเมืองและการทุจริตในระบบ

การปฏิรูปดังกล่าว ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การขาด "เจตจำนงทางการเมือง" เนื่องจากนักการเมืองบางส่วนมีผลประโยชน์ร่วมกับระบบทุจริต และการต่อต้านอย่างรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับผลประโยชน์จากการทุจริตและส่วย ซึ่งพร้อมที่จะให้ข้อมูลเท็จเพื่อขัดขวางการเปลี่ยนแปลง

โดยสรุปแล้ว ปัญหาของกรมราชทัณฑ์ที่ต้องแบกรับอยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงผลพวงที่เกิดจากปัญหาการทุจริตและความไร้ประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมที่ต้นทาง หากไม่สามารถแก้ไขที่ต้นตอได้ การปฏิรูปใดๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

อาจารย์ตฤณห์ โพธิ์รักษา นักวิชาการอาชญาวิทยา

การเสวนาของอาจารย์ตฤณห์ โพธิ์รักษา นักวิชาการอาชญาวิทยา ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบราชทัณฑ์ไทยที่ซับซ้อนกว่าเพียงแค่การขาดแคลนงบประมาณ โดยเน้นไปที่ปัญหาด้านจิตสำนึก วัฒนธรรม และการบริหารจัดการภายใน ซึ่งเป็นรากเหง้าของความไร้ประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สามารถสรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นหลักได้ ดังนี้

๑. ปัญหาเชิงวัฒนธรรมและจิตสำนึก

ระบบราชทัณฑ์ไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาเชิงวัฒนธรรมและจิตสำนึกของสังคมโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **"ระบบไทยแท้"** ที่อาจารย์ตฤณห์ได้กล่าวถึง ซึ่งเป็นการทำงานที่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย ตัวอย่างเช่น กรณีมาแล้วจับที่เจ้าหน้าที่อาจพิจารณาจากฐานะทางสังคมของผู้กระทำผิดมากกว่าตัวบทกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในกระบวนการยุติธรรมและลดทอนความน่าเชื่อถือของระบบทั้งหมด

๒. การทุจริตและการเลือกปฏิบัติภายในเรือนจำ

ปัญหาการทุจริตและการเลือกปฏิบัติเป็นปัญหาสำคัญภายในกรมราชทัณฑ์เอง การขาดความโปร่งใสในการตรวจสอบภายในนำไปสู่การทุจริตและการลักลอบนำสิ่งของผิดกฎหมายเข้าไปในเรือนจำ ซึ่งสร้าง **"อภิสิทธิ์ชน"** และทำให้ผู้ต้องขังไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบราชทัณฑ์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ความไร้ประสิทธิภาพของการจำแนกผู้ต้องขัง

ระบบราชทัณฑ์ในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพในการจำแนกผู้ต้องขัง โดยอาจารย์ตฤณห์ได้กล่าวว่า **ไม่ใช่ผู้ต้องขังทุกคนที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้** การจำแนกผู้ต้องขังที่เหมาะสมควรใช้ **"สหวิชาชีพ"** (อาทิ การแพทย์ มานุษยวิทยา จิตวิทยา) ในการประเมินความเป็นมนุษย์และความอันตรายของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างเหมาะสม การจัดกลุ่มผู้ต้องขังโดยไม่มีการจำแนกอย่างละเอียดอ้างว่างบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ต้องขังที่มีระดับความอันตรายแตกต่างกันถูกรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมจากผู้กระทำผิดรายใหญ่ และเพิ่มโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ

๔. ข้อเสนอแนะในการปฏิรูป

การปฏิรูปราชทัณฑ์จึงต้องแก้ไขที่ต้นตอของปัญหาโดย

๔.๑ การปรับปรุงระบบการจำแนกผู้ต้องขัง โดยการนำสหวิชาชีพเข้ามามีบทบาทในการประเมินผู้ต้องขังแต่ละราย เพื่อจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมและแยกผู้ต้องขังตามระดับความอันตรายอย่างชัดเจน

๔.๒ การจัดการปัญหาการทุจริต โดยการเพิ่มความโปร่งใสในการตรวจสอบภายในเรือนจำ เพื่อป้องกันการลักลอบนำสิ่งของผิดกฎหมายและการสร้างอภิสิทธิ์ชน

๔.๓ การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย โดยการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมบางประเภทที่ถูกมองข้ามไป เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีสถิติสูงแต่ยังขาดการจัดการที่เหมาะสม

สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ จากวิทยากรแต่ละท่าน

จากการเสวนาเชิงวิชาการเรื่องการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย วิทยากรทั้ง ๓ ท่านได้เสนอแนะแนวทางการปฏิรูปที่แตกต่างกันตามมุมมอง ดังนี้

รศ.พ.ต.อ.ดร.กฤษณพงศ์ พุตระกูล มุ่งเน้นการป้องกันและลดการตีตรา

๑. เน้นมาตรการป้องกันก่อนเกิดเหตุ

- ประสานกับกระทรวงศึกษาธิการสร้างหลักสูตรให้ความรู้แก่นักเรียนป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะการ ล่อลวงออนไลน์

๒. ลดการตีตราผู้พันโทษ

- เสนอให้กรมราชทัณฑ์เป็นต้นแบบในการจ้างงานผู้พันโทษ เพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม

๓. นำยุติธรรมสมานฉันท์มาใช้

- ใช้ระบบไกล่เกลี่ยชุมชนจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพื่อลดจำนวนคดีเข้าสู่เรือนจำ

๔. เพิ่มความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่น

- แก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสที่สร้างข้อสงสัยของสังคม

นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง (อัยการพิเศษ) มุ่งเน้นการปฏิรูปเชิงโครงสร้างกระบวนการยุติธรรม

๑. เพิ่มกลไกตรวจสอบการจับกุม

- บังคับใช้กฎหมายป้องกันการทรมาน ใช้เทคโนโลยีกล้องวงจรปิดตรวจสอบที่เกิดเหตุ

๒. ปรับบทบาทการออกหมายจับ

- ให้อัยการเป็นผู้พิจารณาออกหมายจับ เพื่อลดการตอ้งคดีและจำนวนผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็น

๓. ปรับปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่

- แก้ไขปัญหา "โจรในเครื่องแบบ" ที่เป็นต้นตอของปัญหายาเสพติดและการพนันออนไลน์

๔. ปฏิรูปการศึกษาด้านกฎหมาย

- เปลี่ยนจากการท่องจำตัวบทเป็นการสร้าง "ปราชญ์" ที่เข้าใจหลักการและปรัชญากฎหมาย

อาจารย์ตฤณห์ โพธิ์รักษา (นักวิชาการอาชญาวิทยา) มุ่งเน้นการปฏิรูปภายในระบบราชทัณฑ์

๑. ปรับปรุงระบบการจำแนกผู้ต้องขัง

- ใช้สหวิชาชีพ (แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา) ประเมินและจำแนกผู้ต้องขังตามระดับความอันตราย

๒. จัดโปรแกรมฟื้นฟูที่เหมาะสม

- สร้างโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับแต่ละประเภทผู้ต้องขัง

๓. เพิ่มความโปร่งใสภายในเรือนจำ

- ป้องกันการทุจริตและการลักลอบนำสิ่งของผิดกฎหมายเข้าเรือนจำ แก้ไขปัญหา "ระบบไทยแท้"

- เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานที่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและการเลือกปฏิบัติ

สรุปภาพรวม ทั้ง ๓ วิทยากรเห็นตรงกันว่า การปฏิรูปต้องแก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา ไม่ใช่แค่เพิ่มงบประมาณหรือสร้างเรือนจำใหม่ โดยต้องประสานงานทั้งระบบตั้งแต่การป้องกัน การปราบปราม ไปจนถึงการฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างเป็นองค์รวม โดยสรุปแล้ว การปฏิรูประบบราชทัณฑ์ต้องมุ่งแก้ไขที่ปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งด้าน วัฒนธรรมการบริหารจัดการภายใน และระบบการจำแนกผู้ต้องขัง เพื่อให้ระบบสามารถทำหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำในสังคม

ภาพประกอบการประชุมเสวนาฯ (ภาคกลาง)

รายงานการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปงานราชทัณฑ์ ๔ ภาค ครั้งที่ ๒ (ภาคอีสาน)
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ ในวันพุธที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๘ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.

ณ โรงแรมอวานี ขอนแก่น โฮเทล แอนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จังหวัดขอนแก่น

นายสหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ มอบหมายให้ พันตำรวจโท เชนกาญจน์ปัทม รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปงานราชทัณฑ์ (ภาคอีสาน) โดยมีนายจักร ลิมบุตร ผู้บัญชาการเรือนจำกลางขอนแก่น กล่าวรายงาน พร้อมด้วยผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำ/ทัณฑสถาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เขต ๔

กรมราชทัณฑ์ โดยกองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมราชทัณฑ์ จัดเวทีเสวนาวิชาการขึ้น เพื่อเป็นการเปิดเวที ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดใหม่ๆ จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการปฏิรูปราชทัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์ ภายในงาน “เสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย (ภาคอีสาน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘” ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน” โดยได้รับเกียรติจากนายอภิสิทธิ์ ภูภัยทรงค์ รองอัยการจังหวัดขอนแก่น ศาสตราจารย์ ดร.อรุณญา ตัญญ์ศิริ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยา พ.ต.อ.กิตติพงษ์ ขวัญเสนห์ ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.ขอนแก่น อาจารย์ ดร.พัชรพรพรรณ นาคพงษ์ นักวิชาการอาชีวศึกษาวินิจฉัย นางสุมาลี สุวรรณกร บรรณาธิการศูนย์ข่าวเครือข่ายภาคอีสาน นางสาวจิตติกา นิลเลิศ ผู้พันโท และนางธัญทิพย์ศกฤตวิทยาสกุล ผู้อำนวยการสำนักงานยุติธรรมจังหวัดขอนแก่น (ผู้ดำเนินรายการ)

สรุปสาระสำคัญจากการเสวนา

การเสวนาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประชุม ๔ ภาค โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่ ๒ ต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร หัวข้อการเสวนาคือ "การขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ Unlocking Collection Reform แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน"

ภาพรวมและแนวคิดการปฏิรูปราชทัณฑ์

ผู้ดำเนินรายการเน้นย้ำว่า กรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเพียงสถานควบคุมผู้กระทำ ความผิดหรือปลายทางของกระบวนการยุติธรรมอีกต่อไป แต่มีบทบาทในการฟื้นฟู พัฒนา และเตรียมความพร้อม ให้ผู้ต้องขังกลับสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน โดยมุ่งสู่มาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชน การปฏิรูปราชทัณฑ์ ไม่ได้มุ่งเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา "คน" เป็นหลัก ซึ่งหมายถึงทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ในกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะจากวิทยากรและผู้เข้าร่วม

นายอภิสิทธิ์ ภูภัยทรงค์ รองอัยการจังหวัดขอนแก่น

ได้นำเสนอภาพรวมและแนวทางในการลดจำนวนผู้ต้องขัง โดยเน้นที่การแก้ปัญหาจากต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรม ภาพรวมปัญหา สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่นมีภาระงานที่หนัก โดยเฉพาะคดีอาญา กว่า ๘๐% เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนสูงถึงประมาณ ๒,๐๐๐ คดีต่อปี ปัญหาหลักคือการขาดแคลนพนักงานสอบสวน ทำให้สำนวนคดีส่งมาในช่วงเวลาที่จำกัด ส่งผลให้พนักงานอัยการมีเวลาน้อยในการพิจารณา และอาจทำให้ผู้ที่บริสุทธิ์ต้องถูกคุมขังโดยไม่จำเป็น แนวทางปฏิรูปเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขัง นายอภิสิทธิ์ฯ ได้เสนอแนวทางปฏิรูปในหลายมิติ เพื่อลดภาระงานและลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ : โดยให้มีการดำเนินการดังนี้

ได้นำเสนอภาพรวมและแนวทางในการลดจำนวนผู้ต้องขัง โดยเน้นที่การแก้ปัญหาจากต้นน้ำของ กระบวนการยุติธรรม ภาพรวมปัญหา สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่นมีภาระงานที่หนัก โดยเฉพาะคดีอาญาว่า ๘๐% เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนสูงถึงประมาณ ๒,๐๐๐ คดีต่อปี ปัญหาหลักคือการขาดแคลน พนักงานสอบสวน ทำให้สำนวนคดีส่งมาในช่วงเวลาที่จำกัด ส่งผลให้พนักงานอัยการมีเวลาน้อยในการพิจารณา และอาจทำให้ผู้ที่บริสุทธิ์ต้องถูกคุมขังโดยไม่จำเป็น แนวทางปฏิรูปเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขัง นายอภิชัยฯ ได้เสนอ แนวทางปฏิรูปในหลายมิติ เพื่อลดภาระงานและลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ : โดยให้มีการดำเนินการดังนี้

๑. เพิ่มทรัพยากร : เสนอให้เพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เพื่อให้การพิจารณาคดี รวดเร็วขึ้นและลดการฝากขังระยะยาว

๒. ใช้กฎหมายที่มีอยู่ ได้แก่

๒.๑ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ใช้มาตรา ๑๑๓-๑๑๔ เพื่อให้ผู้เสพยาเข้ารับการบำบัดแทนการดำเนินคดีอาญา

๒.๒ กฎหมายใกล้เคียงข้อพิพาท ใช้สำหรับข้อหาบางประเภท เช่น การทำร้ายร่างกาย เพื่อให้คดี สามารถยุติได้โดยไม่ต้องส่งฟ้อง

๓. การปล่อยตัวชั่วคราวด้วยกำไล EM ใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แทนการคุมขังในเรือนจำ

๔. สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิในการบำบัดยาเสพติดและการใกล้เคียงคดี

๕. เสนอกฎหมายใหม่ เสนอร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง สำหรับคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี โดยให้โอกาสผู้ที่ไม่เคยต้องโทษและรับสารภาพเข้ารับการแก้ไขและฟื้นฟูแทนการถูกฟ้องศาล หากปฏิบัติตามเงื่อนไข ครบถ้วนก็จะพ้นจากความผิด

ซึ่งจากแนวทางดังกล่าวจะมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นทาง เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขัง ที่ไม่จำเป็น และแก้ไขปัญหายั่งยืน

ศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา ตัญคำภีร์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา

ศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา ตัญคำภีร์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา ได้มีการกล่าวถึงการดำเนินการปฏิรูป ราชทัณฑ์ของไทยในปัจจุบันว่า มีการจำแนกผู้ต้องขังและกระบวนการฟื้นฟูตามมาตรฐานสากลแล้ว แต่ได้ให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อยกระดับการปฏิรูปให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

แนวคิดหลักในการปฏิรูป

๑. เน้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น ผลการวิจัย หรือสถิติที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้แน่ใจว่าโปรแกรมหรือแนวทางที่นำมาใช้นั้นได้ผลจริง และสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างตรงจุด

๒. การเดินทางแห่งการเปลี่ยนแปลง ศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา เสนอให้ใช้แนวคิดเช่นเดียวกับสิงคโปร์ โดยมองว่าการอยู่ในเรือนจำเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องและต้องได้รับการประเมินผลอย่าง สม่าเสมอ การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะตัวผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง การมีส่วนร่วมของ ครอบครัว นายจ้าง อาสาสมัคร และภาคีเครือข่าย ต่าง ๆ เพื่อให้การฟื้นฟูเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓. แผนพัฒนารายบุคคล ควรมีการจัดทำ แผนการฟื้นฟูส่วนบุคคล ให้กับผู้ต้องขังแต่ละราย โดยมีการ เชื่อมโยงกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในเรือนจำเข้ากับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลได้ ตั้งแต่แรกเข้า

จนถึงวันที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งรวมถึงการจัดทำระบบส่งต่อที่แข็งแกร่ง เพื่อให้ผู้พ้นโทษได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องเมื่อกลับคืนสู่สังคม

๔. ปริมาณโปรแกรมที่เพียงพอ หลักการนี้ชี้ให้เห็นว่า โปรแกรมการบำบัดและแก้ไขพฤติกรรมต้องมีระยะเวลาที่เพียงพอ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมอย่างแท้จริง เช่น กำหนดให้โปรแกรมมีระยะเวลา ๓๐, ๖๐ หรือหลายร้อยชั่วโมงตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

๕. การใช้จิตวิทยาเชิงบวก เสนอให้ใช้ โปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวก (Good Life Model) ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขจุดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรม เช่น การขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเชื่อผิด ๆ ที่สนับสนุนการกระทำผิด โดยโปรแกรมนี้สามารถนำไปปรับใช้และฝึกอบรมให้กับบุคลากรราชทัณฑ์ที่ไม่ใช่นักจิตวิทยาได้

๖. การเชื่อมต่อที่ไร้รอยต่อ แนวคิดนี้เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่าง เรือนจำ ชุมชน ท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เพื่อให้การดูแลผู้พ้นโทษเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน ลดโอกาสในการกลับมากระทำผิดซ้ำและสร้างโอกาสในการกลับสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

พ.ต.อ. กิตติพงษ์ ขวัญเสนอ ผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.ขอนแก่น

ได้นำเสนอประเด็นสำคัญจากมุมมองของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นด่านแรกของกระบวนการยุติธรรม ปัญหาและความต้องการในการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจและเรือนจำ พ.ต.อ. กิตติพงษ์ ชี้ให้เห็นว่าแม้ตำรวจและเรือนจำจะมีการประสานงานกันอยู่แล้วในกรณีฉุกเฉินหรือเพื่อตรวจสอบผู้ต้องขัง แต่ก็ยังมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

๑. ปัญหาห้องสอบสวนในเรือนจำ

เจ้าหน้าที่ตำรวจประสบปัญหาเรื่องสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยในการสอบปากคำผู้ต้องหาในเรือนจำ ห้องสอบสวนที่ไม่มีมาตรฐานทำให้การทำงานเป็นไปอย่างยากลำบาก เช่น การต้องนั่งห่างจากผู้ต้องหา มีโทรศัพท์ติดสายทำให้ไม่สามารถพูดคุยได้อย่างเป็นส่วนตัว และต้องจดบันทึกด้วยมือแทนที่จะมีระบบบันทึกเสียงหรือภาพที่เชื่อถือได้ จึงมีข้อเสนอให้จัดทำห้องสอบสวนที่เหมาะสม มีอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

๒. ความล่าช้าในการโอนย้ายผู้ต้องหา

เมื่อผู้ต้องหาคนหนึ่งมีคดีความในหลายพื้นที่ การโอนย้ายตัวระหว่างพื้นที่เพื่อสอบสวนหรือดำเนินคดีทำให้กระบวนการทั้งหมดล่าช้า และยังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นโดยเร็วตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนให้ความสำคัญ

๓. ห้องควบคุมสำหรับบุคคลข้ามเพศ

ในปัจจุบันแนวโน้มของผู้ต้องหาที่มีความหลากหลายทางเพศมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์แยกสำหรับบุคคลข้ามเพศโดยเฉพาะ ทั้งในสถานีตำรวจและเรือนจำ เพื่อเป็นการเคารพสิทธิและความปลอดภัยของผู้ต้องหา

๔. ผลกระทบจาก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

(PACC Law) กฎหมายฉบับนี้มีผลกระทบอย่างมากต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมและควบคุมตัว ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ DSI ทหาร ฝ่ายปกครอง หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยกฎหมายกำหนดให้ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงตลอดเวลาตั้งแต่การจับกุมจนถึงการส่งมอบตัวผู้ต้องหา ซึ่งเป็นความท้าทายในด้านการจัดหาอุปกรณ์ การจัดเก็บข้อมูลจำนวนมาก และการรายงานผล

๕. ข้อควรระวังสำหรับราชทัณฑ์

พ.ต.อ. กิตติพงษ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การมีระบบกล้องวงจรปิดในเรือนจำตลอด ๒๔ ชั่วโมง จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้อย่างมั่นใจมากขึ้น เพราะภาพและเสียงที่ถูกบันทึกไว้จะเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงความบริสุทธิ์ใจของเจ้าหน้าที่ และเป็นเครื่องยืนยันว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน

อาจารย์ ดร.พัชรพวรรณ นาคพงษ์ นักวิชาการอาชญาวิทยา

จากการเสวนา อาจารย์ ดร. พัชรพวรรณ นาคพงษ์ นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา ได้นำเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชทัณฑ์ โดยเน้นย้ำว่า "ราชทัณฑ์ศตวรรษที่ ๒๑" ไม่ควรทำหน้าที่เพียงแค่เป็นปลายทางของการลงโทษ แต่ต้องเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการ คืนคนดีสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

ความท้าทายที่ระบบราชทัณฑ์เผชิญอยู่

ดร. พัชรพวรรณ ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และเป้าหมายการฟื้นฟูผู้ต้องขัง

๑. ความขัดแย้งระหว่างการลงโทษกับสิทธิมนุษยชน สังคมส่วนใหญ่ยังคงมีความคิดที่ต้องการให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง ขณะเดียวกันกฎหมายและแนวทางสากลกลับเน้นไปที่การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเครียดสูงจากความคาดหวังที่ขัดแย้งกันนี้

๒. ภาระงานที่เกินกำลังของเจ้าหน้าที่ อัตราส่วนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขังที่สูงมาก โดยในบางเรือนจำเจ้าหน้าที่ ๑ คน ต้องดูแลผู้ต้องขังถึง ๓๐๐ หรือ ๔,๐๐๐ คน ในเรือนจำชาย และ ๕๐๐ คน ในเรือนจำหญิงทำให้การดูแลเอาใจใส่และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังแต่ละคนอย่างทั่วถึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก

๓. กลุ่มผู้ต้องขัง "เกินแกง" มีผู้ต้องขังบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมกระทำผิดจนเป็นนิสัย หรือมีเจตนาร้ายที่ยากต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจส่งอิทธิพลที่ไม่ดีและเป็นปัญหาต่อการฟื้นฟูผู้ต้องขังคนอื่นๆ ที่ต้องการจะกลับตัว

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปอย่างยั่งยืน

เพื่อก้าวข้ามความท้าทายเหล่านี้ ดร. พัชรพวรรณ ได้เสนอแนวทางที่ครอบคลุมในหลายมิติ:

๑. สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Approach) : การปฏิรูปจะสำเร็จได้ ต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคม โดยชุมชนต้องเปิดใจ ลดอคติ และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พ้นโทษ เพื่อสร้างโอกาสและพื้นที่ให้พวกเขาได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง

๒. การจำแนกประเภทผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม การจำแนกผู้ต้องขังตามประเภทความผิดและความรุนแรงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้สามารถจัดโปรแกรมบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ปฏิรูปทั้งระบบ ไม่ใช่แค่ราชทัณฑ์ การแก้ปัญหาที่แท้จริงไม่สามารถทำได้โดยกรมราชทัณฑ์เพียงลำพัง แต่ต้องเป็นการปฏิรูปเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรมและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างเป็นระบบและครบวงจร

๔. จัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้พ้นโทษ การสร้างแหล่งทุนเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษในด้านต่างๆ เช่น การเริ่มต้นอาชีพ หรือการฝึกทักษะ จะช่วยลดโอกาสในการกลับมากระทำความผิดซ้ำและสร้างโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

นางสุมาลี สุวรรณกร บรรณาธิการศูนย์ข่าวเครือเนชั่นภาคอีสาน (ด้านสื่อมวลชน)

ในการเสวนาครั้งนี้ นางสุมาลี สุวรรณกร บรรณาธิการศูนย์ข่าวเครือเนชั่นภาคอีสาน ได้ให้มุมมองในฐานะตัวแทนสื่อมวลชนอย่างครอบคลุม โดยเริ่มต้นจากการอธิบายบทบาทของสื่อที่เปรียบเสมือน **"กระจกสะท้อนและแสงสว่างของสังคม"** ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดความสับสน ข้อมูลที่ไม่ผ่านการกลั่นกรองมีอยู่มากมาย สื่อกระแสหลักจึงต้องทำหน้าที่คัดกรองและนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง

ปัญหาที่สื่อมวลชนเผชิญเมื่อทำข่าวราชทัณฑ์

นางสุมาลีชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับกรมราชทัณฑ์ยังคงมีปัญหาและข้อจำกัดสำคัญ:

๑. ขาดปฏิสัมพันธ์เชิงรุก

โดยทั่วไปแล้ว เรือนจำมักจะขาดการปฏิสัมพันธ์เชิงรุกกับสื่อมวลชน สื่อไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าไปเยี่ยมชมภายในเรือนจำได้อย่างอิสระ ทำให้การรายงานข่าวเป็นไปอย่างจำกัดและต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งอื่นที่ไม่เป็นทางการ

๒. การเข้าถึงที่ถูกจำกัดในยามวิกฤต

ปัญหาที่ชัดเจนที่สุดคือ **การเลือกเปิดรับสื่อ** เมื่อมีข่าวดีหรือกิจกรรมเชิงบวกของกรมราชทัณฑ์ สื่อมักจะได้รับเชิญให้เข้าไปทำข่าว แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายแรง เช่น ความวุ่นวายภายในเรือนจำ หรือการมีผู้เสียชีวิต สื่อมักจะถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูล ทำให้สังคมไม่ได้รับทราบความเป็นจริงที่ครบถ้วนและเกิดความไม่ไว้วางใจในระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการสื่อสารที่โปร่งใสและสร้างสรรค์

เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ นางสุมาลีฯ ได้เสนอแนวทางที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจและความร่วมมือ

๑. จัดกิจกรรม "เรือนจำพบสื่อ"

เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ควรมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนได้เข้าไปทำความเข้าใจการทำงานของกรมราชทัณฑ์ รวมถึงนโยบายและแนวทางการปฏิรูป ซึ่งจะช่วยลดอคติและสร้างความเชื่อมั่นอันจะนำไปสู่การนำเสนอข่าวที่ถูกต้องและเป็นธรรม

๒. ส่งเสริมความโปร่งใสแบบองค์รวม

กรมราชทัณฑ์ควรมีความกล้าหาญที่จะเปิดเผยข้อมูลทั้งในด้านที่ประสบความสำเร็จและในด้านที่ล้มเหลว เพื่อให้สังคมรับรู้ความจริงและเข้าใจถึงความท้าทายที่ระบบกำลังเผชิญอยู่

๓. ลดการตีตราจากภายในองค์กร

การปฏิรูปที่แท้จริงต้องเริ่มต้นจากภายใน โดยการลดการตีตราผู้ต้องขังจากการแต่งกาย เช่น ชุดนักโทษ การโกนผมหรือการใส่โซ่ตรวน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการยอมรับของสังคมเมื่อพวกเขาได้รับการปล่อยตัว

๔. สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน

นอกจากองค์กรแล้ว ผู้พ้นโทษเองก็ควรมีส่วนร่วมในการลดการตีตราด้วยตัวเอง เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือลบรอยสัก เพื่อแสดงความตั้งใจที่จะกลับตัว ซึ่งจะทำให้สังคมเปิดใจยอมรับได้ง่ายขึ้น

นางสาวฐิติกา นิลเลิศ (ตัวแทนผู้พ้นโทษ/ครูพี่เลี้ยง)

จากคำบอกเล่าของนางสาวฐิติกา นิลเลิศ ตัวแทนผู้พ้นโทษและครูพี่เลี้ยง เธอได้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงและมุมมองต่อการปฏิรูปราชทัณฑ์ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในเรือนจำและอุปสรรคหลังการพ้นโทษ

ประสบการณ์ตรงในเรือนจำและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นางสาวฐิติกา ผู้เคยได้รับโทษในคดียาเสพติดและผันตัวมาเป็นครูพี่เลี้ยงที่เรือนจำกลางขอนแก่นนานถึง ๙ ปี ได้กล่าวชื่นชมการเปลี่ยนแปลงในเรือนจำในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้บัญชาการเรือนจำกลางขอนแก่นที่ให้ความสำคัญกับการให้ออกาสผู้ต้องขังเลือกอาชีพและได้รับการดูแลอย่างอบอุ่นจากเจ้าหน้าที่ ทำให้คุณภาพชีวิตภายในเรือนจำดีขึ้นมาก

ความท้าทายหลังพ้นโทษและแนวทางการแก้ไข

แม้การฟื้นฟูในเรือนจำจะดีขึ้น แต่ปัญหาใหญ่เกิดขึ้นเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัว

๑. การกลับสู่สภาพแวดล้อมเดิม

การที่ต้องไปรายงานตัวกับคุมประพฤติในบางครั้งทำให้ผู้พ้นโทษ ต้องกลับไปพบเจอเพื่อนเก่าในวงจรรยาเสพติด ทำให้ยากที่จะหลุดพ้นจากวังวนเดิม

๒. มาตรการคุมประพฤติ

เรามองว่ามาตรการของคุมประพฤติน่าจะไม่เข้มงวดพอ และเสนอให้มีการตรวจสอบที่จริงจังมากขึ้น เช่น การตรวจปัสสาวะ เพื่อสร้างความเกรงกลัวและช่วยยืดระยะเวลาการกลับไปกระทำผิด

๓. สร้างภูมิคุ้มกันทางใจ

โครงการอบรมก่อนปล่อยตัวเปรียบเสมือนการ "ฉีดวัคซีน" ภูมิคุ้มกันทางใจที่ดี เพื่อเตรียมผู้พ้นโทษให้พร้อมเผชิญกับปัญหาและสิ่งชั่วร้ายที่เคยทำให้หลงผิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปที่ยั่งยืน

เพื่อแก้ไขปัญหาคือครอบครัว นางสาวฐิติกา ได้เสนอแนะแนวทางที่หลากหลาย

๑. อบรมแรกรับสำหรับผู้ต้องขังใหม่

ควรมีการอบรมตั้งแต่แรกเข้า เพื่อให้ผู้ต้องขังมีแนวทางในการปรับตัว เลือกกลุ่มเพื่อนที่ดี และมองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง

๒. ใช้ครูพี่เลี้ยงจากผู้ต้องขังด้วยกัน

เธอเชื่อว่าการมีครูพี่เลี้ยงที่เป็นผู้ต้องขังด้วยกันจะช่วยให้คำปรึกษาได้ดีกว่า เพราะสามารถ "พูดภาษาเดียวกัน" และเข้าใจสถานการณ์ของกันและกันได้อย่างลึกซึ้ง

๓. ความร่วมมือกับภาคเอกชน

ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พวกเขา มีทักษะและโอกาสที่หลากหลาย

๔. ผู้ต้องขังต้องเปลี่ยนตัวเอง

ผู้ต้องขังเองก็มีบทบาทสำคัญ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ อย่างแท้จริง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

๕. จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับญาติ

ควรมีศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับญาติของผู้ต้องขัง เพื่อให้พวกเขาสามารถเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พันตำรวจโท เชน กาญจนปัทม รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์

ได้สรุปข้อคิดเห็นในฐานะผู้ปฏิบัติงาน โดยแสดงความเห็นด้วยและยอมรับในปัญหาต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมเสวนา ได้นำเสนอ พร้อมทั้งให้แนวทางในการแก้ไขในเชิงนโยบายและการทำงาน

๑. ยอมรับความจริงและพร้อมแก้ไข

รองอธิบดีแสดงความเห็นด้วยกับแนวคิดของผู้ต้องขัง "เกินแคง" ที่นักวิชาการได้กล่าวถึง โดยระบุว่าผู้ต้องขัง กลุ่มนี้ซึ่งปรับตัวได้ยาก ควรได้รับการดูแลที่แตกต่างจากผู้ต้องขังทั่วไปตามระดับเรือนจำ แม้หลักสิทธิมนุษยชน จะมองว่าต้องเท่าเทียมกันก็ตาม นอกจากนี้ยังยอมรับปัญหาการสื่อสารกับสื่อมวลชนที่ขาดความโปร่งใส และกล่าวว่า จะนำข้อเสนอแนะเรื่องการจัดกิจกรรม "ราชการพบสื่อ" ไปพิจารณาเพื่อนำเสนอผู้บริหาร โดยจะมอบหมายให้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเป็นผู้รับผิดชอบ

๒. การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อลดความแออัด

เพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูป รองอธิบดีได้กล่าวสนับสนุน แนวทางการชะลอการฟ้องคดี โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือการ ลดจำนวนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจาก ๓๕,๐๐๐ คน ให้เหลือเพียง ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งจะส่งผลให้ลดความแออัดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง

๓. ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและปรับเปลี่ยนทัศนคติ

รองอธิบดียังตระหนักถึงปัญหาที่ผู้พันโทจะต้องเผชิญหลังได้รับการปล่อยตัว โดยเฉพาะการที่ต้องกลับไป พบเจอเครือข่ายเก่าระหว่างการรายงานตัวกับกรมคุมประพฤติ จึงให้คำมั่นว่าจะหารือกับกรมคุมประพฤติเพื่อแก้ไข ปัญหานี้ นอกจากนี้ยังเน้นย้ำว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการ เปลี่ยนแปลง "Mindset" หรือทัศนคติของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็น เรื่องที่ท้าทายและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๔. บทสรุปและอนาคตของการปฏิรูป

ในฐานะผู้สรุปการประชุม รองอธิบดีกล่าวว่า การเสวนาครั้งนี้ได้รวบรวมมุมมองที่หลากหลายและ ครอบคลุมจากผู้เชี่ยวชาญในทุกมิติ ทั้งด้านกฎหมาย จิตวิทยา อาชีววิทยา สื่อมวลชน รวมถึงผู้ที่เคยเป็นผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นมุมมองที่หาฟังได้ยากยิ่ง ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ โดยเน้นการพัฒนาเชิงนโยบาย การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและสามารถตอบโจทย์ความคาดหวังของสังคมในการคืนคนดีสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ จากวิทยากรแต่ละท่าน

การประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ (ภาคอีสาน) ได้รวบรวมข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะสำคัญจากวิทยากรแต่ละท่าน สรุปได้ดังนี้:

๑. นายอภิสิทธิ์ ภูัทธรงค์ (รองอัยการจังหวัดขอนแก่น)

ประเด็นหลัก การลดจำนวนผู้ต้องขังโดยการแก้ปัญหาที่ต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรม

ปัญหา สำนักงานอัยการมีภาระงานหนัก โดยเฉพาะคดี ยาเสพติด (กว่า ๘๐%) และขาดแคลนพนักงานสอบสวน ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า และอาจนำไปสู่การคุมขังผู้บริสุทธิ์โดยไม่จำเป็น

ข้อเสนอแนะ:

๑. เพิ่มทรัพยากร

- เพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

๒. ใช้กฎหมายที่มีอยู่

- ใช้ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๑๓-๑๑๔ ให้ผู้เสพเข้ารับการบำบัดแทนการดำเนินคดีอาญา
- ใช้ กฎหมายใกล้เคียงข้อพิพาท สำหรับข้อหาบางประเภท (เช่น ทำร้ายร่างกาย)

๓. การปล่อยตัวชั่วคราวด้วยกำไล EM ใช้เทคโนโลยีติดตามตัวแทนการคุมขัง

๔. สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิในการบำบัดยาเสพติดและการใกล้เคียงคดี

๕. เสนอกฎหมายใหม่ ร่าง พระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง สำหรับคดีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ให้โอกาสผู้ที่ไม่เคยต้องโทษและรับสารภาพเข้ารับการแก้ไขและฟื้นฟู

๒. ศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา ตัญคำภีร์ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา)

ประเด็นหลัก ยกระดับการปฏิรูปให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

๑. ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based) การเปลี่ยนแปลงต้องอยู่บนพื้นฐานข้อมูลวิจัยและสถิติที่น่าเชื่อถือ

๒. การเดินทางแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Journey) มองการอยู่ในเรือนจำเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องได้รับการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม (ครอบครัว, นายจ้าง, ภาครัฐ, เครือข่าย)

๓. แผนพัฒนารายบุคคล (Mind Action Plan) จัดทำแผนฟื้นฟูส่วนบุคคลที่วัดผลได้ เชื่อมโยงกิจกรรมในเรือนจำกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีระบบส่งต่อที่แข็งแกร่ง

๔. ปริมาณโปรแกรมที่เพียงพอ (Dose-response) โปรแกรมบำบัดต้องมีระยะเวลาเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลง

๕. ใช้จิตวิทยาเชิงบวก (Good Life Model) มุ่งเน้นแก้ไขจุดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรม และฝึกอบรมบุคลากรราชทัณฑ์ได้

๖. การเชื่อมต่อที่ไร้รอยต่อ (True Care) สร้างความร่วมมือระหว่างเรือนจำ ชุมชน สถาบันการศึกษา
เพื่อให้การดูแลผู้พ้นโทษต่อเนื่อง

๓. พ.ต.อ. กิตติพงษ์ ขวัญเสน่ห์ (ผกก.(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.ขอนแก่น)

ประเด็นหลัก ปรับปรุงการทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจและเรือนจำ โดยเฉพาะในส่วนของ การสอบสวนและ การอำนวยความสะดวก

ปัญหา

๑. ห้องสอบสวนในเรือนจำ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่เป็นส่วนตัว ขาดอุปกรณ์บันทึกเสียง/ภาพ

๒. ความล่าช้าในการโอนย้ายผู้ต้องหา เมื่อมีคดีหลายพื้นที่ ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า

๓. ห้องควบคุมบุคคลข้ามเพศ ยังไม่มี แยกเฉพาะ

๔. ผลกระทบจาก พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานฯ ความท้าทายด้านการบันทึกภาพ/เสียง

การจัดเก็บข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดทำ ห้องสอบสวนที่เหมาะสม พร้อมอุปกรณ์ที่จำเป็น

๒. ปรับปรุงกระบวนการ โอนย้ายผู้ต้องหา ให้รวดเร็วขึ้น

๓. จัดให้มี ห้องควบคุมแยกสำหรับบุคคลข้ามเพศ

๔. พัฒนาระบบ กล้องวงจรปิด ๒๔ ชั่วโมง ในเรือนจำ เพื่อความโปร่งใสและยืนยันความบริสุทธิ์ใจของ

เจ้าหน้าที่

๔. อาจารย์ ดร. พัชรพรรณ นาคพงษ์ (นักวิชาการอาชีวศึกษา)

ประเด็นหลัก ปฏิรูป "ราชทัณฑ์ศตวรรษที่ ๒๑" ให้เป็นจุดเริ่มต้นคืนคนดีสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

ความท้าทาย

๑. ความขัดแย้งระหว่างการลงโทษกับสิทธิมนุษยชน แรงกดดันจากสังคมที่ต้องการลงโทษรุนแรง แต่กฎหมายเน้นสิทธิ

๒. ภาระงานเกินกำลังเจ้าหน้าที่ อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังสูงมาก ทำให้การดูแลทั่วถึงเป็นไปได้ยาก

๓. กลุ่มผู้ต้องขัง "เกินแกง" ผู้มีพฤติกรรมผิดซ้ำซาก ยากต่อการแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

๑. สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เปลี่ยนทัศนคติชุมชน ลดอคติ เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษ

๒. จำแนกประเภทผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม จัดโปรแกรมบำบัดฟื้นฟูตรงตามความต้องการ

๓. ปฏิรูปทั้งระบบ ไม่ใช่แค่กรมราชทัณฑ์ แต่ต้องครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรมและภาคส่วนอื่นๆ

๔. จัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้พ้นโทษ: ช่วยเหลือด้านการเริ่มต้นอาชีพและฝึกทักษะ

๕. นางสุมาลี สุวรรณกร (บรรณาธิการศูนย์ข่าวเครือเนชั่นภาคอีสาน)

ประเด็นหลัก ส่งเสริมความโปร่งใสและสร้างสรรค์ในการสื่อสารระหว่างสื่อมวลชนกับกรมราชทัณฑ์

ปัญหา

๖. นางสาวจิตติกา นิลเลิศ (ตัวแทนผู้พ้นโทษ/ครูพี่เลี้ยง)

ประเด็นหลัก การฟื้นฟูในเรือนจำที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีอุปสรรคหลังการพ้นโทษ

ประสบการณ์ตรง ชื่นชมการเปลี่ยนแปลงในเรือนจำที่ให้โอกาสผู้ต้องขังเลือกอาชีพและได้รับการดูแลที่ดี
ความท้าทายหลังพ้นโทษ

- การกลับสู่สภาพแวดล้อมเดิม: การพบเจอเพื่อนเก่าในวงจรรยาเสฟติด
- มาตรการคุมประพฤติ: ยังไม่เข้มงวดพอ

ข้อเสนอแนะ:

- ๑.อบรมแรกรับสำหรับผู้ต้องขังใหม่ เพื่อให้มีแนวทางในการปรับตัว
- ๒.ใช้ครูพี่เลี้ยงจากผู้ต้องขังด้วยกัน สามารถ "พูดภาษาเดียวกัน" และเข้าใจสถานการณ์
- ๓.ความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อพัฒนาทักษะและโอกาสที่หลากหลาย
- ๔.ผู้ต้องขังต้องเปลี่ยนตัวเอง แสดงให้สังคมเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง
- ๕.จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับญาติ ให้ญาติมีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟู

๗. พันตำรวจโท เชนกาญจน์ปัท (รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์) ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ได้แสดงความเห็นด้วยและยอมรับปัญหาต่างๆ พร้อมให้แนวทางแก้ไขในเชิงนโยบาย เช่น การสนับสนุน การชะลอการฟ้องคดี เพื่อลดความแออัดในเรือนจำ และการปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Mindset) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปที่ยั่งยืน

รายงานการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปงานราชทัณฑ์ ๔ ภาค ครั้งที่ ๓ (ภาคเหนือ)
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘
ในวันพุธที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘ ณ โรงแรมกรีนเลค รีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่

นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ มอบหมายให้ นายไพรัตน์ ขมิ้นทกุล หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ภาคเหนือ โดยมีนางอันธิกา อ่อนพร้อม นักทัศนวิทยาเชี่ยวชาญ รักษาการผู้อำนวยการกองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมฯ กล่าวรายงาน พร้อมด้วยผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำ/ทัณฑสถาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เขต ๕ และตัวแทนจากศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้: (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กำนัน: (ผู้แทนจากฝ่ายปกครอง) เข้าร่วมการเสวนา

กรมราชทัณฑ์ โดยกองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมราชทัณฑ์ จัดเวทีเสวนาวิชาการขึ้น เพื่อเป็นการเปิดเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดใหม่ๆ จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการปฏิรูปราชทัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบงานราชทัณฑ์ ภายในงาน “เสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทยภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘” ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน” โดยได้รับเกียรติจากพันตำรวจตรี ไกรทอง โพธิ์ตาด อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด พันตำรวจเอก ดำเนิน กันอ่อง รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ อาจารย์ ดร. พัทธพร นาคพงษ์ นักวิชาการอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ อติชัยเดชรินทร์ รองคณบดีฝ่ายบริหารและการศึกษาศูนย์ลำปาง คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางสาวณัฐนันท์ พิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงใหม่ นายธนวรรณ์ เทพแก้ว อดีตผู้ต้องราชทัณฑ์ และนางสาวอลิสา เปียงตั้ง ผู้ประกาศข่าว NBT North ช่อง ๑๑ ผู้ดำเนินการเสวนา

สาระสำคัญของการเสวนา

พันตำรวจตรี ไกรทอง โพธิ์ตาด อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

ได้นำเสนอข้อมูลเชิงสถิติที่น่าสนใจ โดยระบุว่าจำนวนคดีอาญาในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในช่วงเวลาเดียวกัน:

ปี ๒๕๖๗: มีคดีอาญารวม ๑,๗๗๒ คดี (ข้อมูลจากเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๖ - พฤษภาคม ๒๕๖๗)

ปี ๒๕๖๘: มีคดีอาญารวม ๒,๐๖๑ คดี (ข้อมูลจากเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗ - พฤษภาคม ๒๕๖๘)

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งประเภทคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่เป็น ๗ ประเภท ได้แก่ คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย, คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน, คดีฉ้อโกง, คดี พ.ร.บ. อาวุธปืน และคดียาเสพติด

ข้อมูลสถิติประจำปี ๒๕๖๗ ทั้งปี (มกราคม-ธันวาคม) ระบุว่ามียอดคดีอาญารวม ๔,๙๔๓ คดี โดยสามอันดับแรกที่มีจำนวนมากที่สุด คือ

๑. คดียาเสพติด: ๒,๕๓๔ คดี

๒. คดีฉ้อโกงประชาชน: ๙๓๗ คดี

๓. คดี พ.ร.บ. อาวุธปืน: ๗๕๕ คดี

จากข้อมูลที่ยัยการจังหวัดฯ ได้กล่าวถึง พบว่าคดีที่มีจำนวนมากที่สุด ๓ อันดับแรกคือ **คดียาเสพติด คดีฉ้อโกงประชาชน และคดี พ.ร.บ. อาวุธปืน** ซึ่งผู้กระทำความผิดในคดีเหล่านี้เมื่อถูกตัดสินจำคุกจะเข้าสู่การควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์และเรือนจำ

๑. จำนวนคดีที่มีผู้กระทำผิดมากที่สุด

- **คดียาเสพติด** เป็นคดีที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำภาคเหนือ อาจเป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นภาระหนักต่อการบริหารจัดการเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจำนวนผู้ต้องขังที่แออัด การบำบัดฟื้นฟู และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

- **คดีฉ้อโกงประชาชน** อาชญากรรมรูปแบบใหม่มีความซับซ้อนสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายใหม่สำหรับเรือนจำในการรองรับผู้ต้องขังที่อาจมีพฤติกรรมเป็นองค์กรอาชญากรรม การเตรียมแผนการดูแลและแก้ไขพฤติกรรมในเรือนจำจึงต้องปรับให้เข้ากับลักษณะความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป

๒. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขัง จากสถิติที่แสดงว่าคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่าจะมีจำนวนผู้ต้องขังที่ต้องเข้าสู่ระบบราชทัณฑ์มากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความแออัดในเรือนจำ และคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง

๓. แนวโน้มอาชญากรรมรูปแบบใหม่และความท้าทาย ยัยการจังหวัดชี้ว่า **ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน** มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งมีฐานการกระทำความผิดอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมาและกัมพูชา รูปแบบการกระทำความผิดเป็นลักษณะองค์กรอาชญากรรม มีการแบ่งหน้าที่กันทำ ตั้งแต่การวางแผน การจัดหาบัญชีม้า การกำหนดรูปแบบการหลอกลวงเหยื่อ ไปจนถึงการถ่ายโอนทรัพย์สินของเหยื่อออกนอกประเทศในรูปของสกุลเงินดิจิทัล (คริปโต) เพื่อไม่ให้ติดตามร่องรอยได้

๔. การเฝ้าระวังและดูแลกลุ่มอาชญากรต่อเนื่อง ยัยการจังหวัดเสนอให้ราชทัณฑ์จำแนกและเฝ้าระวังกลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำในคดีร้ายแรงเป็นพิเศษ ควรมีนักจิตวิทยาและนักอาชญาวิทยาเข้ามาช่วยดูแล รวมถึงพิจารณาการลดหย่อนโทษหรือพักโทษอย่างรอบคอบ และมีการติดตามผลหลังปล่อยตัวร่วมกับตำรวจ

การปฏิรูปราชทัณฑ์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อรับมือกับปัญหาเหล่านี้ การเสวนาครั้งนี้เป็นการเน้นย้ำว่าการปฏิรูปไม่ได้จำกัดอยู่แค่การดูแลภายในเรือนจำเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ตั้งแต่การดำเนินคดีของตำรวจและอัยการ ไปจนถึงขั้นตอนการลงโทษและการฟื้นฟูในเรือนจำ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในภาคเหนือเป็นไปอย่างยั่งยืน

พันตำรวจเอก ดำเนิน กันอ่อง รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

รองผู้บังคับการตำรวจฯ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหลัก ๒ ประการในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำ ได้แก่

๑. การแจ้งข้อหาเพิ่มเติม

เป็นปัญหาเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเดินทางไปแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่ผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในเรือนจำที่อาจอยู่ห่างไกล ซึ่งเป็นอุปสรรคทั้งในแง่ของเวลาและทรัพยากร

๒. การอายัดตัวผู้ต้องหา

เป็นปัญหาที่รุนแรงมาก โดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่ผู้ต้องหาคนเดียวอาจกระทำความผิดในหลายพื้นที่ ทำให้เกิดการแย่งกันอายัดตัวระหว่างพนักงานสอบสวนจากหลายจังหวัด นอกจากนี้ การขอสำเนาเอกสารจากเรือนจำก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง

การขึ้นสูตรพลิกศพผู้เสียชีวิตผิดธรรมชาติในเรือนจำ

พ.ต.อ. ดำเนิน เสนอให้มีการแก้ไขปัญหาการขึ้นสูตรพลิกศพผู้เสียชีวิตผิดธรรมชาติในเรือนจำ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ทหาร และแพทย์ ทำการประชุมและเข้าชันสูตรโดยทันที ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลากลางคืน เพื่อสร้างความโปร่งใสและป้องกันข้อสงสัยจากญาติของผู้เสียชีวิต

ความพร้อมในการบังคับใช้ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหาย

รองผู้บังคับการตำรวจฯ ยอมรับว่าการบังคับใช้กฎหมายใหม่นี้สร้างความท้าทายหลายประการ ดังนี้

๑. ความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์ กฎหมายกำหนดให้มีการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในระหว่างการจับกุม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดแคลนอุปกรณ์และพื้นที่จัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอ

๒. ความไม่ชัดเจนในการตีความ ยังไม่มีความชัดเจนในการตีความคำว่า "ทำร้ายจิตใจ" ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

๓. ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา มาตรา ๔๒ ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังระบุถึงความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา หากทราบเหตุการณ์ทรมานแต่ไม่ดำเนินการยับยั้ง ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ใหม่ที่สำคัญ

อาจารย์ ดร. พัชรพวรรณ นาคพงษ์ นักวิชาการอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้แสดงทัศนะในงานเสวนาเพื่อการขับเคลื่อนปฏิรูประบบราชทัณฑ์ไทยภาคเหนือ โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นสำคัญดังนี้

ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาระบบยุติธรรม

๑. ความเครียดของเจ้าหน้าที่ อาจารย์ ดร. พัชรพวรรณฯ ชี้ให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนมีอัตราการฆ่าตัวตายสูง เนื่องจากต้องเผชิญกับความกดดันและความเครียดในการทำงาน

๒. สิทธิมนุษยชน: มีการตั้งข้อสังเกตว่าสิทธิมนุษยชนมักถูกนำไปใช้เพื่อปกป้องผู้กระทำความผิดซ้ำ ขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและเหยื่ออาจไม่ได้รับความคุ้มครองหรือการพิจารณาเท่าที่ควร

๓. ข้อเสนอแนวคิด "๓ ป." เพื่อการปฏิรูประบบราชทัณฑ์อย่างยั่งยืน ได้แก่

๓.๑ ปรับ ตรวจสอบและปรับปรุงระบบที่มีอยู่ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๒ เปลี่ยน กำจัดสิ่งล้าสมัย การปฏิบัติงานที่ล่าช้า หรือการผูกขาดที่ขัดขวางการพัฒนาในระบบราชทัณฑ์

๓.๓ ปัน เน้นการแบ่งปันข้อมูลและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น การใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อช่วยลดความแออัดภายในเรือนจำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ อติชัยเดชรินทร์ รองคณบดีฝ่ายบริหารและการศึกษาศูนย์ลำปาง

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการปฏิรูปราชทัณฑ์ในไทย ซึ่งเน้นย้ำถึงการเปลี่ยนแปลงจากแนวคิดดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมผู้ต้องขัง มาสู่แนวคิดใหม่ที่มีความสำคัญกับการบำบัดฟื้นฟูและสร้างโอกาสในการกลับสู่สังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

การปรับเปลี่ยนแนวคิดและการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์

ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดครั้งสำคัญ จากเดิมที่มองผู้ต้องขังเป็นเพียงผู้ถูกควบคุมตามกฎหมาย ได้เปลี่ยนมาสู่การมองว่าผู้ต้องขังเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูศักยภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมให้พวกเขากลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนผ่านการดำเนินงานต่างๆ เช่น การเปิดเรือนจำให้สาธารณะเข้าถึงได้มากขึ้นผ่านโครงการต่างๆ เช่น คาเฟ่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้ต้องขังและบุคคลภายนอก

๑. ความท้าทายด้านบุคลากร

แม้จะมีการเปลี่ยนแนวคิด แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ ภาระงานที่หนักเกินกำลังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เนื่องจากมีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังที่สูงมาก โดยเฉลี่ยแล้วเจ้าหน้าที่ ๑ คน ต้องดูแลผู้ต้องขังถึง ๓๐๐-๔๐๐ คน ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียด ซึมเศร้า และสูญเสียสมดุลชีวิตการทำงานอย่างรุนแรง ปัญหานี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนประสิทธิภาพในการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขัง

๒. โครงการและแนวทางนวัตกรรม

เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้ริเริ่มโครงการใหม่ๆ เช่น การเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุในเรือนจำ ที่เรือนจำกลางลำปางเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ และให้ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมออนไลน์แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตในเรือนจำได้อย่างมีคุณค่าและเตรียมพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตภายนอก

๓. การกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน

ประเด็นสำคัญที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ฯ เน้นย้ำคือ การพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่ไปกับทักษะอาชีพ เนื่องจากแม้ผู้พ้นโทษหลายคนจะได้รับโอกาสทางอาชีพจากภายนอก แต่พวกเขายังคงขาดเป้าหมายและทักษะในการดำเนินชีวิต จึงทำให้มีแนวโน้มที่จะกลับไปทำผิดซ้ำ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชนในท้องถิ่น

นางสาวณัฐนันท์ พิทักษา ผู้อำนวยการสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงใหม่

การนำเสนอของผู้อำนวยการสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงใหม่ บทบาทและข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและงานราชทัณฑ์ มีดังนี้

๑. บทบาทของกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมมีภารกิจหลักในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาผ่านพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ นอกจากนี้

เรือนจำในจังหวัดเชียงใหม่ยังได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานยุติธรรมในการแจ้งสิทธิให้แก่จำเลยที่ศาลยกฟ้อง เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอย่างครบถ้วน

๒. ข้อเสนอเพื่อการแก้ไขกฎหมาย

ผู้อำนวยการฯ ได้เสนอให้มีการ แก้ไขกฎหมายหรือระเบียบ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษ สามารถสมัครงานในหน่วยงานราชการได้ โดยเฉพาะในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างเหมาบริการ เพื่อให้ภาครัฐ เป็นแบบอย่างในการให้โอกาสแก่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถได้แข่งขันกับคนทั่วไปอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

๓. การทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเครือข่ายท้องถิ่น

ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีบทบาทสำคัญในระดับท้องถิ่นในการเป็นกลไกหลักเพื่อให้บริการทางกฎหมาย แก่ประชาชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ด้านกฎหมาย การป้องกันอาชญากรรม การรับเรื่องร้องเรียน และการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท นอกจากนี้ ยังมีระบบการทำงานแบบบูรณาการในการติดตามดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่พ้นโทษ โดยมีการ ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือเป็นเครือข่ายสำคัญในการดูแล และช่วยเหลือในระยะยาว

คุณธนวัฒน์ เทพแก้ว (อดีตผู้ต้องขัง)

ซึ่งเป็นอดีตผู้ต้องขังได้นำเสนอมุมมองจากประสบการณ์ตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ทั้งความสำเร็จและความท้าทาย ในกระบวนการปฏิรูปราชทัณฑ์ ดังนี้

๑. ความประทับใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่

คุณธนวัฒน์ได้แสดงความ ชื่นชมและขอบคุณเจ้าหน้าที่เรือนจำ ที่ได้ทุ่มเททำงานอย่างหนักและ ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องขัง สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีผลเชิงบวกต่อจิตใจของผู้ต้องขัง เป็นอย่างมาก

๒. บทบาทของกิจกรรมฟื้นฟูในเรือนจำ

ประสบการณ์ของคุณธนวัฒน์ยืนยันว่า โครงการฝึกอาชีพและกิจกรรมนันทนาการ เช่น กีฬาและดนตรี มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดความเครียดระหว่างถูกคุมขัง และยังเป็นประโยชน์ในการต่อยอดชีวิตหลังพ้นโทษ โดยทักษะที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

๓. ความท้าทายหลังพ้นโทษและข้อเสนอแนะ

แม้จะมีความพร้อมจากภายใน แต่ปัญหาใหญ่ที่ผู้พ้นโทษต้องเผชิญคือ การหางานทำ คุณธนวัฒน์ฯ เล่าว่า แม้จะมีความจริงใจและยอมรับประวัติของตน แต่ก็ยังคงถูกปฏิเสธจากนายจ้างหลายแห่ง ซึ่งสะท้อนถึงทัศนคติ ของสังคมภายนอกที่ยังไม่เปิดกว้างเท่าที่ควร ดังนั้น คุณธนวัฒน์จึงเสนอให้มีการ ประชาสัมพันธ์โครงการช่วยเหลือ ผู้พ้นโทษให้มากขึ้น เพื่อให้สังคมรับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของการให้โอกาสในการกลับตัว

๔. ความสำคัญของความเข้มแข็งทางใจ

คุณธนวัฒน์เน้นย้ำว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการเอาชนะอุปสรรคและแรงกดดัน จากทัศนคติเชิงลบของสังคมภายนอก การมีจิตใจที่เข้มแข็งจะช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถยืนหยัดและสร้างชีวิตใหม่ได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมเสวนา

ตัวแทนจากศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ กล่าวว่า อปท. ใกล้ชิดประชาชน ช่วยประชาสัมพันธ์สิทธิและส่งเสริมเรื่องที่เกิดขึ้นขอบเขตอำนาจให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัด และมีบทบาทในการจัดให้ผู้พ้นโทษทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้โอกาสและช่วยให้สังคมมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นต่อผู้พ้นโทษ

กำนัน ยืนยันว่าฝ่ายปกครองให้โอกาสผู้หลงผิดเสมอ และติดตามประวัตินักโทษที่กลับคืนสู่สังคม เพื่อดูแลและให้โอกาส

สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ จากวิทยากรในการเสวนาภาคเหนือ

ในการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทยภาคเหนือ วิทยากรแต่ละท่านได้นำเสนอข้อเสนอแนะที่หลากหลายเพื่อการปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

๑. พันตำรวจตรี ไกรทอง โพธิ์ตาด (อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด)

๑. การจัดการคดีที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสถิติคดีอาญาในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะคดียาเสพติด คดีฉ้อโกงประชาชน และคดี พ.ร.บ. อาวุธปืน เสนอให้กรมราชทัณฑ์พิจารณาแนวทางในการบริหารจัดการผู้ต้องขังที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนากระบวนการบำบัดฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้สอดคล้องกับลักษณะความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป

๒. การรับมืออาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่ซับซ้อนและมีฐานนอกประเทศ เสนอให้กรมราชทัณฑ์จำแนกและเฝ้าระวังกลุ่มผู้กระทำความผิดซ้ำในคดีร้ายแรงเป็นพิเศษ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและอาชญาวิทยาร่วมดูแล รวมถึงการพิจารณาการลดหย่อนโทษหรือพักโทษอย่างรอบคอบ และการติดตามผลหลังปล่อยตัวร่วมกับตำรวจ

๒. พันตำรวจเอก ดำเนิน กันอ่อง (รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่)

๑. การอำนวยความสะดวกในการดำเนินคดี

- แจ้งข้อหาเพิ่มเติม เสนอให้แก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการที่ตำรวจต้องเดินทางไปแจ้งข้อหาเพิ่มเติมในเรือนจำที่อาจอยู่ห่างไกล เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากร

- การอายัดตัวผู้ต้องหา โดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่ผู้ต้องหาคนเดียวอาจกระทำความผิดหลายพื้นที่ ทำให้เกิดการแย่งกันอายัดตัว เสนอให้ปรับปรุงกระบวนการให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ความโปร่งใสในการชั้นสูตรพลิกศพ เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตำรวจ, อัยการ, ทหาร, แพทย์) ประชุมและเข้าชั้นสูตรผู้เสียชีวิตผิดธรรมชาติในเรือนจำทันที แม้จะเป็นช่วงกลางคืน เพื่อสร้างความโปร่งใสและป้องกันข้อสงสัย

๓. ความพร้อมในการบังคับใช้ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานฯ

- อุปกรณ์ เสนอให้จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่อง และจัดเตรียมพื้นที่จัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอ

- การตีความกฎหมาย เสนอให้มีความชัดเจนในการตีความคำว่า "ทำร้ายจิตใจ" เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง

- ความรับผิดชอบผู้บังคับบัญชา เน้นย้ำถึงภาระหน้าที่ใหม่ของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๔๒ ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้

๓. อาจารย์ ดร. พชรพรณ นาคพงษ์ (นักวิชาการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล)

๑. การปรับปรุงระบบยุติธรรม

- ความเครียดของเจ้าหน้าที่ ชี้ให้เห็นปัญหาความเครียดและอัตราการฆ่าตัวตายสูงของพนักงานสอบสวน เสนอให้พิจารณาแนวทางการดูแลสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่

- การใช้สิทธิมนุษยชน: ตั้งข้อสังเกตว่าสิทธิมนุษยชนมักถูกนำไปใช้เพื่อปกป้องผู้กระทำผิดซ้ำ เสนอให้พิจารณาความคุ้มครองและสิทธิของเจ้าหน้าที่และเหยื่อ

๒. แนวคิด "๓ ป." เพื่อการปฏิรูป

- ปรับ: ตรวจสอบและปรับปรุงระบบที่มีอยู่ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ
- เปลี่ยน กำจัดสิ่งล้าสมัย การปฏิบัติงานที่ล่าช้า หรือการผูกขาดที่ขัดขวางการพัฒนา
- ปั้น แบ่งปันข้อมูลและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการใช้กระบวนการใกล้เคียงเพื่อลดความแออัดในเรือนจำ

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ อติชัยเดชรินทร์ (รองคณบดีฯ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๑. การพัฒนาบุคลากร เนื่องจากภาระงานที่หนักเกินกำลังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ (อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังสูง) เสนอให้มีการเพิ่มกำลังคน หรือพัฒนากลไกการบริหารจัดการภาระงาน เพื่อลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดฟื้นฟู

๒. การเตรียมความพร้อมผู้พ้นโทษ เน้นย้ำการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะอาชีพ และเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เพื่อสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างรัฐและชุมชน

๕. นางสาวณัฐนันท์ พิทักษา (ผู้อำนวยการสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเชียงใหม่)

๑. การเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษ เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษสามารถสมัครงานในหน่วยงานราชการได้ โดยเฉพาะตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวหรือเหมาบริการ เพื่อให้ภาครัฐเป็นแบบอย่างในการให้โอกาส

๒. การทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เน้นย้ำบทบาทของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการให้ความรู้ทางกฎหมาย ป้องกันอาชญากรรม ใกล้เคียงข้อพิพาท และการบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายท้องถิ่นในการดูแลผู้พลัดถิ่นที่พ้นโทษ

๖. คุณธนวัฒน์ เทพแก้ว (อดีตผู้ต้องขัง)

การประชาสัมพันธ์โครงการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ เนื่องจากยังคงถูกปฏิเสธจากนายจ้างหลายแห่ง เสนอให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มากขึ้น เพื่อให้สังคมรับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของการให้โอกาสในการกลับตัว

๗. ตัวแทนจากศูนย์ยุติธรรมชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ และก้านัน (ฝ่ายปกครอง)

- อปท มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์สิทธิ ส่งต่อเรื่องที่เกินขอบเขตอำนาจ และจัดให้ผู้พ้นโทษทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญประโยชน์
- ฝ่ายปกครอง ยืนยันการให้โอกาสผู้หลงผิด และติดตามดูแลนักโทษที่กลับคืนสู่สังคม

ภาพประกอบกิจกรรมงานเสวนา (ภาคเหนือ)

รายงานการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปงานราชทัณฑ์ ๔ ภาค ครั้งที่ ๔ (ภาคใต้)

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ วันพุธที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

ณ ห้องประชุมภูมิพลินทร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ มอบหมายให้ นายสมบุรณ์ ศิลา รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมเชิงวิชาการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ (ภาคใต้) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘” ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน” โดยมีนายวิชาญ ศรีวิเศษ ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี กล่าวรายงาน พร้อมด้วยผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำ/ทัณฑสถาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เขต ๘ โดยได้รับเกียรติจากผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ นายอังกูร ทองนอก อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักอัยการภาค ๘ พันตำรวจเอกณัฐมน เกศก่องรองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี อาจารย์ ดร.ณัฐฐาภรณ์ โสภณทัต นักวิชาการอาชีววิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ ดร.สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และนางสาวยุพดี สุขแสง นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ ผู้ดำเนินรายการเวทีเสวนา

สาระสำคัญของการเสวนา

นายอังกูร ทองนอก อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักอัยการภาค ๘

๑. พิจารณาคติการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้ต้องขังระหว่าง ได้นำเสนอข้อมูลที่ลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดตั้งเรือนจำระหว่างของกรมราชทัณฑ์ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องการกับจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาดี ในพื้นที่ตามภูมิลำเนาของผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังเหล่านั้น ได้มีโอกาสต่อสู้กับคดี และญาติสามารถเดินทางไปเยี่ยมได้อย่างสะดวก

๒. การปฏิบัติงานในเรือนจำควรมีมาตรการความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

๓. มาตรการในการสร้างความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ การปฏิรูปราชทัณฑ์ เริ่มต้นจากการยกระดับคุณภาพของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในแนวหน้า กรมราชทัณฑ์จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพและทักษะ จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่องในด้านต่างๆ เช่น การรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน, การปราบปรามการจลาจล, การค้นหาสิ่งของต้องห้าม และการใช้อาวุธอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ควรมีการฝึกอบรมด้านจิตวิทยา เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจพฤติกรรมและความคิดของผู้ต้องขังได้ดียิ่งขึ้น

๔. มาตรการสำหรับผู้ต้องขัง การปฏิรูปราชทัณฑ์ไม่ได้มุ่งเพียงแค่การควบคุม แต่ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม โดยเริ่มจากการจำแนกประเภทอย่างเป็นระบบ ใช้หลักการจำแนกประเภทผู้ต้องขัง ตามความเสี่ยง พฤติกรรม และประเภทคดีอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถดูแลและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มได้ ช่วยลดโอกาสที่ผู้ต้องขังอันตรายจะชักจูงผู้ต้องขังรายอื่นให้กระทำความผิด มีการส่งเสริมการฝึกอาชีพและทักษะชีวิต จัดหลักสูตรฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ช่างไฟฟ้า, ช่างไม้, หรือทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้ผู้ต้องขังมีทักษะติดตัว สามารถนำไปประกอบอาชีพสุจริตหลังพ้นโทษได้ รวมถึงการบำบัดฟื้นฟูจิตใจ จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาบำบัดฟื้นฟูจิตใจ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาพฤติกรรม การใช้ความรุนแรง หรือการติดยาเสพติด ซึ่งเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดซ้ำ

จากปัญหาเรือนจำในประเทศไทยประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก ทำให้สภาพความเป็นอยู่แออัด ขาดสุขอนามัยที่ดี เป็นแหล่งแพร่ระบาดของโรคติดต่อได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น วัณโรค ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ควรมีการ

ปรับปรุงสถานพยาบาล ให้ได้มาตรฐาน สามารถรักษาพยาบาลให้แก่ผู้ต้องขังได้ และที่สำคัญเป็นการลดความเสี่ยงเมื่อผู้ต้องขังได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที จะช่วยลดความเสี่ยงที่อาการเจ็บป่วยจะรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตในเรือนจำ และยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการส่งต่อผู้ป่วยไปโรงพยาบาล

พันธำรจเอนณฐมน เกิดก่อ รองผู้บงค้บการตำรจจฐรจ้งหวดสุรฐษณฐรณนี

รองผู้บงค้บการตำรจจ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหลัก ๒ ประการในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำ ได้แก่

๑. การปฏิรูปกรมราชทัณฑ์ จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณ ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า การปฏิรูปกรมราชทัณฑ์จำเป็นต้องใช้งบประมาณ เพราะการเปลี่ยนแปลงระบบและโครงสร้างครั้งใหญ่ต้องการการลงทุนในหลายด้านเพื่อยกระดับมาตรฐานการดูแลผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักสากล ทั้งในด้านการควบคุมดูแล การฟื้นฟู และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เหตุผลที่ต้องใช้งบประมาณในการปฏิรูป ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากเรือนจำหลายแห่งในประเทศไทยมีสภาพเก่าและแออัดเกินความจุ

๑.๑ การปฏิรูปจึงต้องใช้งบประมาณเพื่อก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ได้มาตรฐาน ทั้งการสร้างเรือนจำใหม่ การขยายพื้นที่เรือนจำเดิม และการจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น ระบบรักษาความปลอดภัย, อุปกรณ์ทางการแพทย์, และห้องฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสม

๑.๒ การพัฒนาบุคลากร การปฏิรูปต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ จึงต้องใช้งบประมาณในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ ทั้งในด้านการดูแลผู้ต้องขัง การให้คำปรึกษา การสอนวิชาชีพ และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังรวมถึงงบประมาณสำหรับการเพิ่มสวัสดิการและค่าตอบแทนเพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

๑.๓ การฟื้นฟูและฝึกอาชีพผู้ต้องขัง เป้าหมายหลักของการปฏิรูปคือการคืนคนดีสู่สังคม การดำเนินการนี้ต้องใช้งบประมาณมหาศาลเพื่อจัดหาเครื่องมือ วัสดุุดิบ และวิทยากรสำหรับโครงการฝึกอาชีพที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานจริง รวมถึงการจัดโปรแกรมการศึกษา การบำบัดฟื้นฟูจิตใจ และการสนับสนุนการปรับตัวหลังพ้นโทษ เช่น การจัดหางานและที่พักชั่วคราว

๑.๔ การนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อลดภาระงานของเจ้าหน้าที่และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กรมราชทัณฑ์จำเป็นต้องลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขัง, ระบบติดตามตัวด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (กำไล EM), และระบบการสื่อสารทางไกลเพื่อลดการเดินทาง ซึ่งล้วนต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อ จัดทำ และบำรุงรักษา

๒. การประชาสัมพันธ์ภารกิจของกรมราชทัณฑ์ให้สังคมรับรู้ เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ลดอคติ และส่งเสริมความร่วมมือจากสาธารณะในการคืนคนดีสู่สังคม การที่สังคมรับรู้ว่าการราชทัณฑ์ไม่ได้มีแค่หน้าที่ลงโทษ แต่ยังมีบทบาทในการแก้ไข ฟื้นฟู และเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปใช้ชีวิตตามปกติได้หลังพ้นโทษ จะช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกและเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่น การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดอคติ หลายคนอาจมีภาพจำว่าเรือนจำคือสถานที่สำหรับลงโทษเพียงอย่างเดียว การสื่อสารที่ครอบคลุมจะช่วยให้ประชาชนเข้าใจว่าการราชทัณฑ์มีภารกิจที่ซับซ้อนกว่านั้น ทั้งการดูแลด้านสุขภาพ การฝึกอาชีพ การให้การศึกษา และการพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ นอกเหนือจากนั้นการส่งเสริมการยอมรับและการมีส่วนร่วมของสังคม เมื่อสังคมเข้าใจภารกิจการแก้ไขฟื้นฟู พวกเขา

มีแนวโน้มที่จะให้โอกาสผู้พ้นโทษมากขึ้น ทั้งในเรื่องของการจ้างงาน การยอมรับในชุมชน และการไม่ถูกตีตราทางสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้ผู้พ้นโทษไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่ายขึ้น

อาจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ โสภณทัต นักวิชาการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

๑. อาจารย์อาจารย์ ดร. ณัฐภรณ์ฯ ได้แสดงทัศนะในงานเสวนาเพื่อการขับเคลื่อนปฏิรูประบบราชทัณฑ์ไทยภาคใต้ โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นสำคัญดังนี้ ในเรื่อง **ความเครียดของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์** อาจารย์ ดร. ณัฐภรณ์ฯ ชี้ให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ มีความเครียดถึง ๕๐ % เมื่อเทียบกับความเครียดของผู้ต้องขังที่มีเพียง ๑.๗ % ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จำเป็นต้อง**มีการประเมินสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่เรือนจำ** เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องเผชิญกับความเครียดสูงจากสภาพแวดล้อมที่ตึงเครียดและกดดันอยู่ตลอดเวลา สุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานและความปลอดภัยในเรือนจำ เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียดหรือภาวะซึมเศร้า อาจตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งอาจนำไปสู่เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ เช่น การใช้กำลังที่เกินจำเป็นหรือการประทุษร้ายต่อผู้ต้องขัง การประเมินสุขภาพจิตจึงช่วยให้เราสามารถระบุและจัดการกับความเครียดเหล่านี้ได้แน่นอน ๆ

๒. การใช้โปรแกรมในการบำบัดผู้ต้องขัง ควรเป็นโปรแกรมเฉพาะในแต่ละคดีอย่างจริงจัง ซึ่งหมายถึงโปรแกรมการฟื้นฟูจะต้องได้รับการออกแบบและปรับให้เข้ากับความต้องการ ปัญหา และความถนัดเฉพาะตัวของผู้ต้องขังแต่ละคน ไม่ใช่การใช้โปรแกรมเดียวกับทุกคน การใช้โปรแกรม จะต้องพิจารณาจาก สาเหตุของการกระทำความผิด แต่ละคดีมีที่มาแตกต่างกัน เช่น ปัญหาทางการเงิน สภาพแวดล้อม การใช้สารเสพติด หรือความรุนแรงในครอบครัว โปรแกรมจึงควรเน้นแก้ไขที่รากของปัญหา ไม่ใช่แค่พฤติกรรม **ความถนัดและศักยภาพ** ควรมีการประเมินทักษะและความถนัดของผู้ต้องขังแต่ละคนอย่างละเอียด เพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อพ้นโทษ **ปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรม** ผู้ต้องขังแต่ละคนอาจมีปัญหาทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น โรคซึมเศร้า ความวิตกกังวล หรือปัญหาการควบคุมอารมณ์ โปรแกรมการบำบัดควรมีนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด โดยสรุปการใช้โปรแกรมที่ออกแบบมาเฉพาะในแต่ละคดีจะช่วยให้การฟื้นฟูมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผู้ต้องขังจะรู้สึกว่าได้รับการใส่ใจและมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้อย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากการใช้โปรแกรมแบบสำเร็จรูปที่อาจไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ต้องขังทุกคน

อาจารย์ ดร.สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

อาจารย์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย ดังนี้

๑. ได้ให้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิรูปราชทัณฑ์ในไทย ซึ่งเน้นย้ำถึงการปฏิรูปกฎหมายให้ผู้ต้องขังได้กลับเข้ามาทำงานทำ เนื่องจาก การปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้ผู้ต้องขังมีโอกาสทำงานในสังคมไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องขังเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อสังคมในวงกว้าง ทั้งในด้านความปลอดภัย, เศรษฐกิจ, และการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและให้โอกาสสำหรับทุกคน

๒. การใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ ความถนัดของผู้ต้องขังเป็นแนวทางที่น่าสนใจและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ เทคโนโลยีสามารถช่วยให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำและเป็นระบบมากขึ้น

๓. การที่กรมราชทัณฑ์จะปฏิรูปได้นั้นต้องเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้ต้องขังให้เป็น "มนุษย์" ที่มีคุณค่าและศักยภาพ เพื่อสร้างระบบการลงโทษที่ผสมผสานกับการฟื้นฟูอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่สังคม

ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพมากขึ้นในระยะยาว ในมิติต่างๆ ได้แก่ **มิติทางมนุษยธรรม** การมองผู้ต้องขังในฐานะมนุษย์ หมายถึงการตระหนักว่าพวกเขาก็เป็นบุคคลคนหนึ่งที่มีความรู้สึก มีอดีต มีอนาคต และมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียม โดยไม่ถูกลดทอนคุณค่าเพียงเพราะความผิดที่ได้กระทำความ แนวคิดนี้เน้นการสร้างสภาพแวดล้อม ในเรือนจำที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีทั้งทางกายและใจ รวมถึงการเข้าถึงบริการที่จำเป็น เช่น การรักษาพยาบาล อาหาร และสุขอนามัยที่เหมาะสม **มิติทางสังคมและการฟื้นฟู** ในมิตินี้ให้มองว่าผู้ต้องขังทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ การปฏิรูปจึงไม่ได้มุ่งเพียงแค่การกักขัง แต่เป็นการให้โอกาสผู้ต้องขังในการเรียนรู้ แก้ไข และเตรียมพร้อม ที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษา และการเยียวยาจิตใจ เพื่อให้พวกเขา สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

๔. การนำข้อเสนอที่ได้จากการเสวนาไปปรับใช้ให้เกิดรูปธรรม ในประเด็นนี้อาจารย์ได้ให้ ข้อเสนอแนะ การเปลี่ยนแนวคิดและข้อเสนอเชิงนโยบายให้กลายเป็นการปฏิบัติจริงที่สามารถวัดผลและ เห็นความเปลี่ยนแปลงได้ โดยครอบคลุมทั้งการแก้ไขกฎหมาย การปรับปรุงระเบียบปฏิบัติ

๕. การเปลี่ยนเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการ: ข้อเสนอที่ได้จากการเสวนา เช่น การเน้นการฟื้นฟู ผู้ต้องขัง การลดความแออัด หรือการสร้างอาชีพ จะต้องถูกแปลงเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีกรอบ เวลา งบประมาณ และผู้รับผิดชอบที่แน่นอน

๖. การแก้ไขและบังคับใช้กฎหมาย: หากข้อเสนอใดเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น กฎหมาย ที่กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงเกินไป หรือระเบียบปฏิบัติที่ไม่เอื้อต่อการฟื้นฟู จะต้องมีการเสนอแก้ไขหรือออกกฎหมาย ใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูป

๗. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร: การปฏิรูปไม่ใช่เพียงแค่แนวคิด แต่ต้องมีการลงทุนจริงใน การปรับปรุงเรือนจำ การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยี การฝึกอบรมบุคลากร และการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูหรือฝึกอาชีพต่างๆ

๘. การวัดผลและการประเมิน: การทำให้เป็นรูปธรรมต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน เช่น จำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกอาชีพ จำนวนผู้พ้นโทษที่มีงานทำ หรืออัตราการกระทำความผิดซ้ำที่ลดลง เพื่อให้ สามารถติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงแผนงานได้ตลอดเวลา

สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปงานราชทัณฑ์จากวิทยากรแต่ละท่าน

๑. นายอังกร ทองนอก (อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักอัยการภาค ๘)

๑. การจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี เสนอให้จัดตั้งศูนย์ฯ ในพื้นที่ตามภูมิลำเนา เพื่อให้ ผู้ต้องขังต่อสู้คดีได้สะดวกและญาติเยี่ยมเยียนได้ง่ายขึ้น

๒. มาตรการความปลอดภัย

๒.๑ สำหรับเจ้าหน้าที่ พัฒนาศักยภาพและทักษะอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมรับมือสถานการณ์ ฉุกเฉิน การปราบปรามจลาจล การค้นหาสิ่งของต้องห้าม การใช้อาวุธ และการฝึกด้านจิตวิทยา

๒.๒ สำหรับผู้ต้องขัง

๒.๒.๑ จำแนกประเภท ใช้หลักการจำแนกตามความเสี่ยง พฤติกรรม และประเภทคดี เพื่อดูแล และจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

๒.๒.๒ ฝึกอาชีพและทักษะชีวิต จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างไม้ ทักษะดิจิทัล

๒.๒.๓ บำบัดฟื้นฟูจิตใจ จัดนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรม การใช้ความรุนแรงหรือยาเสพติด

๓.ปรับปรุงสถานพยาบาล ให้ได้มาตรฐาน เพื่อรักษาผู้ต้องขัง ลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตในเรือนจำ และลดภาระค่าใช้จ่ายในการส่งต่อผู้ป่วย

๒. ข้อเสนอแนะจากพันธำรจเอก ญัฒน กัดก่อ (รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

๑. การปฏิรูปกรมราชทัณฑ์จำเป็นต้องใช้งบประมาณ

๑.๑ ปรับปรุงสถานที่ สร้างหรือปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย

๑.๒ พัฒนาบุคลากร จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ เพิ่มสวัสดิการและค่าตอบแทน

๑.๓ ฟื้นฟูและฝึกอาชีพ จัดหาเครื่องมือ วัสดุดิบ วิทยากรสำหรับโครงการฝึกอาชีพ การศึกษา และการบำบัดฟื้นฟู

๑.๔ นำเทคโนโลยีมาใช้ ลงทุนในระบบฐานข้อมูล ระบบติดตามตัวด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (กำไล EM) และระบบการสื่อสารทางไกล

๒. ประชาสัมพันธ์ภารกิจกรมราชทัณฑ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ลดอคติ และส่งเสริมความร่วมมือจากสาธารณะในการคืนคนดีสู่สังคม

๓. ดร.ณัฐภรณ์ โสภณทัต (นักวิชาการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล)

๑. ประเมินสุขภาพจิตเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เนื่องจากมีความเครียดสูงถึง ๕๐% ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในเรือนจำ

๒. โปรแกรมบำบัดผู้ต้องขังเฉพาะคดี

๒.๑ ออกแบบและปรับให้เข้ากับความต้องการ ปัญหา และความถนัดเฉพาะตัวของผู้ต้องขังแต่ละคน

๒.๒ พิจารณาจากสาเหตุของการกระทำความผิด

๒.๓ ประเมินทักษะและความถนัดเพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสม

๒.๔ มีนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญดูแลปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรม

๔. อาจารย์ ดร.สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี)

๑. ปฏิรูปกฎหมายให้ผู้ต้องขังมีงานทำ เพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องขัง สังคม และเศรษฐกิจ

๒. ใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ความถนัด เพื่อฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม

๓. ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อผู้ต้องขัง ให้เป็น "มนุษย์" ที่มีคุณค่าและศักยภาพ เพื่อสร้างระบบลงโทษที่ผสมผสานกับการฟื้นฟู

๔. ทำให้ข้อเสนอเป็นรูปธรรม แปลงเป็นนโยบาย แผนปฏิบัติการ แก้ไขกฎหมาย จัดสรรงบประมาณ และมีตัวชี้วัดความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการปฏิรูปงานราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเน้นทั้งการพัฒนาเจ้าหน้าที่ การดูแลผู้ต้องขัง การใช้เทคโนโลยี การปรับปรุงกฎหมาย และการสร้างความเข้าใจกับสังคม เพื่อให้การปฏิรูปนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและสามารถคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

โดยสรุปแล้ว การทำให้เป็นรูปธรรมคือการทำให้ข้อเสนอจากการเสวนาไม่เป็นเพียงแค่ "แนวคิด" หรือ "การพูดคุย" แต่กลายเป็น "การลงมือทำ" ที่เห็นผลจริงและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบราชทัณฑ์ได้อย่างยั่งยืน

ภาพประกอบกิจกรรมงานเสวนา (ภาคใต้)

รายงานผลการจัดการเสวนาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย 4 ภาค
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568
ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนการปฏิรูปราชทัณฑ์ไทย Unlocking
Corrections Reform : แลกเปลี่ยนสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน”